

DERMOKOZMETİK ÜRÜNLER

PROF. DR. CAN CEYLAN – DERMATOLOJİ UZMANI

İnsanlık tarihinin her döneminde güzellik kavramı farklılık gösterse de saç, göz, cilt ve tırnak bakımı ve süslenme olgusu önemini hiçbir zaman kaybetmemiş, sağlıklı, bakımlı, güzel ve pürüzsüz bir cilde sahip olma dürtüsü insanın kendine olan güvenini arttıran, beden ve ruh sağlığını olumlu yönde etkileyen bir faktör olarak karşımıza çıkmıştır. Bu bağlamda ülkemizde de son dönemlerde oldukça popüler hale gelen kozmetik ürünlerin dermatolojik özellikleri hakkında sizlere bilgi vermek istiyorum.

Latince “cosmos” kelimesinden gelen kozmetik “süs, güzellik” anlamında bir kelimedir. Türk Dil Kurumu’nun güncel Türkçe sözlüğünde “Kozmetik” kelimesi “cildi ve saçları güzelleştirmeye, canlı tutmaya yarayan her türlü madde” olarak açıklanmaktadır. Amerikan kozmetik yasasına göre ise kozmetikler, vücudun veya vücudun herhangi bir bölümünün temizlenmesi, güzelleştirilmesi, cazip hale getirilip değişik bir görünüm kazanması için uygulanan maddeler ile bunların elde edilmesinde kullanılan hammaddeler veya maddeler olarak tanımlanmaktadır.

Kozmetik ürünlere her yıl milyonlarca dolar harcanmasına ve yaygın kozmetik uygulamalara rağmen bu alanda yayınlanan araştırma sayısı oldukça sınırlı görünmektedir. Bu durum FDA’in ilaç ve kozmetik ürünler konusunda bakış açısının farklı olmasından kaynaklanmaktadır.

Bilindiği gibi tıbbi ilaçların piyasaya verilmeden önce yıllar süren uzun ve pahalı faz çalışmaları sürecinden geçmeleri, bu süreç sonunda da etkinlik ve güvenilirliklerini kanıtlamaları gerekmektedir. Ancak bu şekilde FDA’den onay almaları söz konusu olabilmektedir. Kozmetik ürünlerde ise botox gibi tıbbi uygulamalar dışında FDA onayının gerekli olmaması nedeniyle böyle bir süreç söz konusu değildir. Dolayısıyla bir ürünün kozmetik olarak pazara sürülmesi çok daha kolay, çok daha ucuz ve çok daha cazip görünmektedir. Bu da kozmetik ürünler konusunda bilimsel verilere dayanan çift kör plasebo kontrollü araştırmaların sektörün büyüklüğüne rağmen oldukça yetersiz olması ile sonuçlanmaktadır.

Kozmetik ürün ithalatında son yıllarda ortaya çıkan büyük patlama kozmetik ürünlerle ilgili yeni bir yasal düzenleme yapılması ihtiyacını gündeme getirmiş ve 30 mart 2005 tarihli resmi gazetede yeni kozmetik yasası yayınlanmıştır. Bu yasa ile ilgili önemli birkaç noktaya değinmek gerekirse; bu kanunun amacı; kozmetik ürünlerin topluma güvenli, etkili ve kaliteli şekilde ulaşmasını temin etmek üzere

ürünlerin piyasaya arz edilmesinden önce bildirimde bulunulması, piyasa gözetim ve denetiminin yapılması ile bu ürünlerin üretim yerlerinin denetimi konularındaki esasları belirlemektir (Madde 1). Bu Kanun, insan vücudunun epiderma, tırnaklar, kıllar, saçlar, dudaklar ve dış genital organlar gibi değişik dış kısımlarına, dişlere ve ağız mukozasına uygulanmak üzere hazırlanmış, tek veya temel amacı bu kısımları temizlemek, koku vermek, görünümünü değiştirmek ve/veya vücut kokularını düzeltmek ve/veya korumak veya iyi bir durumda tutmak olan bütün preparatları veya maddeleri kapsar (Madde 2). Kozmetik ürünün piyasaya ilk kez arz edilmesinden önce Sağlık Bakanlığına bildirimde bulunulması zorunludur. Bildirimden sonra üründe veya üreticide meydana gelen değişikliklerin de bildirilmesi zorunludur. Bu kanun hükümlerine göre eksik bilgi ve belge ihtiva eden bildirim, yapılmış sayılmaz. Piyasaya arz edilen kozmetik ürünlerin üretim yerlerinin denetimi ile piyasa gözetim ve denetimi Sağlık Bakanlığı tarafından yapılır (Madde 3). Bir kozmetik ürünü üreten, imal eden, ıslah eden veya ürüne adını, ticarî markasını veya ayırt edici işaretini koymak suretiyle kendini üretici olarak tanıtan gerçek veya tüzel kişi; üreticinin Türkiye dışında olması halinde, üretici tarafından yetkilendirilen temsilci veya ithalatçı; ayrıca, ürünün tedarik zincirinde yer alan veya faaliyetleri ürünün güvenliğine ilişkin özelliklerini etkileyen gerçek veya tüzel kişi, bu kanunun uygulanması bakımından üretici sayılır (Madde 4). Bu kanun hükümleri ile bu kanuna göre yürürlüğe konulan yönetmelik ve diğer düzenlemelerde belirlenen esaslara uygun olmadığı tespit edilen kozmetik ürünler ile ilgili uyarı, piyasadan toplatma ve imha için gereken işlemler ile kozmetik ürün üretim yerinin ıslahı ve gerektiğinde kapatılması ile ilgili bütün tedbirleri almaya ve uygulamaya Sağlık Bakanlığı yetkilidir (Madde 6).

Kozmesötikler, deri ve deri eklerinin yapı ve fonksiyonlarını biyofizyolojik etki yoluyla olumlu yönde değiştirmek suretiyle kozmetik etki gösteren preparatlardır. Bunlar klasik kozmetik tanımına tam olarak uymayan ilaç ve kozmetik arasında bir grup preparattır. Bunlara 'kozmesötikler' yada 'aktif kozmetikler' denilmektedir. Son yıllarda deri yüzeyine uygulanan bu formülasyonlara hücre yenileyici, besleyici, mikrodolaşımı düzenleyici, kırışıklık giderici, inceltici, zayıflatıcı özellikte maddeler ilave edilmesi ile yeni kozmetik ürünler ortaya çıkmıştır. Bu ürünler deride farklı hedef noktalarında etki gösterirler. Stratum korneumdan (derinin en dış tabakası) penetre olarak epidermal su kaybını engelleyen cildi nemlendiriciler, epidermin en alt tabakasındaki melanositleri etkileyenler (antipigmentojenik), lipid tabakasını etkileyen (antiseboreik) ajanlar, derinin mikro dolaşımını etkileyenler, ter bezlerini etkileyen antiperspranlar, ve hipodermisi etkileyen zayıflatıcı veya inceltici ajanlar bunlara örnek olarak verilebilir. Bu bağlamda alfa hidroksi asitler, antioksidanlar, vitaminler, bitkisel ürünler, biyolojik maddeler, saç kozmetikleri, doğal nemlendirici

faktörler, protein yapısındaki maddeler, seramidler, retinoik asit içeren ürünler kozmesötik olarak değerlendirilebilecek ürünler arasındadır.

Kozmetik ürün kullanımına bağlı ortaya çıkabilecek yan etkiler göz önüne alındığında bu ürünlerin mutlaka dermatolog tarafından seçilerek hastaya verilmesi ve ortaya çıkması muhtemel olan yan etkilerin de dermatolog tarafından değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu yan etkiler başlıca irritan ve allerjik kontakt dermatit olarak bilinen ve uygulanan deri bölgesinde kaşıntı, yanma gibi semptomlarla birlikte kızarıklık, pullanma, ödem ve sulantılı deri lezyonlarla karakterizedir. Koku vericiler, koruyucular, parafenilendiamin (saç boyaları içeriği), lanolin, gliseriltiyoglikolat (perma solusyonları içeriği), propilen glikol, toluensülfonamid (tırnak cilası) bu tür yan etkilerden sorumlu ajanlar arasında sayılabilir. Bunun dışında paraaminobenzoik asit(güneş koruyucuları), kakao yağı, vazelin, susam yağı, bazı bitkisel yağlar, lanolin, sodyum loril sülfat, mineral yağlarda deride komedon (siyah nokta) oluşturma potansiyeline sahip ajanlar arasındadır.

Son söz olarak kozmetik kullanımı konusunda bilinmesi ve dikkat edilmesi gereken noktalar: Kişiye zarar verebilme riski nedeniyle kozmetiklerin doğru ve bilinçli kullanılması, kozmetik kullanıcılarının doğru yönlendirilmesi, kozmetik danışmanlıkta dermatologun öneminin göz ardı edilmemesi, mucize olarak sunulan ürünlere şüpheyle bakmak, doğal güzellikten yana olmak ve kendimizle barışık olmak şeklinde özetlenebilir.

Kaynak: <http://www.drcanceylan.com> - <http://www.otcvedermokozmetik.com>